

Het Wiel van Armando, de rotonde boven de tunnelbak met daarachter de kerk van Maliskamp.

Foto: Ignace Schretlen.

Ignace Schretlen polychromeert omgeving

EEN KLEURENCIRKEL op de A59

'Ieder mens heeft plekken, waarmee hij zich verbonden voelt,' zegt voormalig huisarts, beeldend kunstenaar en dichter Ignace Schretlen als hij praat over de plaats waar de weg van Rosmalen naar Maliskamp de autobaan A59 op het tracé van 's-Hertogenbosch naar Oss kruist.

JACE VAN DE VEN

'Als kind werd ik al gegrepen door deze locatie. Regelmatig reed ik met mijn vader vanuit onze woonplaats Nijmegen naar mijn geboorteplaats Tilburg, waar familie woonde. De lommerijke autoweg tussen Den Bosch en Oss leek op deze lichte plek uit te komen. Plots brak het landschap open. Nog altijd lijken hier bij een vurige zonsongang hemel en aarde elkaar te raken. Dan voel ik mij heel nietig. Juist hier bevindt zich het karakteristieke kerkgebouw van Maliskamp; de vier klokken op de toren staan stil: er wordt gezocht naar een herbestemming.'

Bloembakken

'Sinds 1992 woon ik met mijn gezin in dit voormalige kerkdorp dat tegenwoordig een wijk van 's-Hertogenbosch is. Geruime tijd heb ik mij ingezet voor de veiligheid op het kruispunt. Toen de gelijkvloerse kruising in 2005 was vervangen door een tunnelbak voor de A59 met hierboven een rotonde, hebben mijn vrouw en ik voorgesteld om de grauwhed op deze plek met kleur te doorbreken. Beiderzijds overheerst immers het grauwwit van beton-

nen geluidswallen. We wilden het één meter hoge, cirkelvormig verlopend muurtje op de rotonde van bloembakken voorzien.'

Verf

De Gemeente reageerde enthousiast, wilde als 'keramiekstad' het plan graag ombuigen in de richting van een keramisch kunstwerk maar bleek uiteindelijk geen zeggenschap over deze locatie te hebben. Juridisch is Rijkswaterstaat de eigenaar. Eind augustus 2011 kwam de vergunning om de voorgestelde kleurencirkel aan te brengen, zij het niet in de vorm van keramiek maar met verf. Inmiddels vindt er constructief overleg plaats, waarbij ook de bouwcombinatie Poort van Den Bosch, de Provincie Noord-Brabant, de Gemeente 's-Hertogenbosch en wijkvertegenwoordigers als partijen zijn betrokken.

Cirkel

Voor Ignace Schretlen heeft de kleurencirkel grote betekenis. 'De locatie snakt naar kleur. Ik koos voor de kleurencirkel zoals deze

in theatertechniek wordt gebruikt in de hoop dat ooit de dimensie licht een rol kan gaan spelen. De betreffende kleurencirkel met in elkaar overvloeiende kleuren rood, paars, blauw, groen, geel en oranje vormt één geheel en verenigt als zodanig de drie wijken die aan de rotonde grenzen: Sparrenbos en Molenhoek aan de noordkant, en Maliskamp aan de zuidkant. Rudolf van Veggel, docent AKV Sint Joost, heeft met Photoshop een montage van de kleurencirkel op het muurtje gemaakt. Een cirkel is een lijn zonder begin of eind en symboliseert als zodanig het eeuwige. De kleuren van het lijden – rood en paars – worden gepositioneerd bij de leegstaande Bernadettekerk, het meest markante gebouw van Maliskamp. Het beeld hiervan zit gebrand op het netvlies van de tienduizenden automobilisten die hier vroeger voor de ombouw tot A59 dagelijks langsreden.'

Ignace Schretlen. Foto: Vivienne Schretlen.

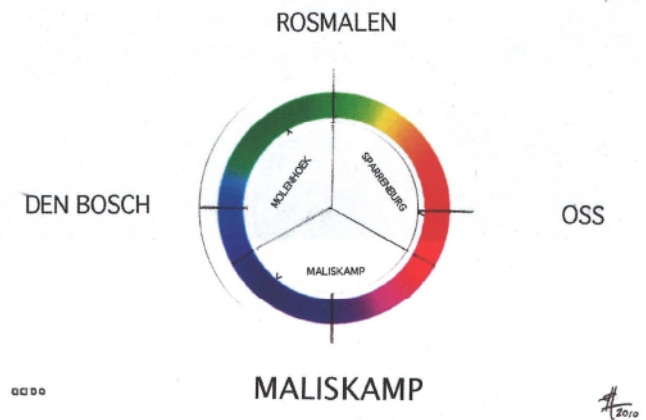
Armando

'Aan de andere kant van de rotonde – officieel Rosmalen Oost – bevindt zich sinds 1992 het eveneens bekende Wiel van Armando. Terwijl het verkeer op en onder de rotonde met de kleurencirkel voorbij snelt, staat het zwarte – verweerde en uiteindelijk op de zandverstuiving tot stilstand gekomen – bronzen wiel symbool voor de moeizame, trage kant van het leven.'

Ignace Schretlen heeft zowel aan de Bernadettekerk als aan het Wiel van Armando een gedicht gewijd. Het ligt in de bedoeling om de achtergrond van de kleurencirkel te verwoorden op twee

Benkske

In dezelfde periode zullen wijkbewoners van Maliskamp onder leiding van Bert Kampers beginnen met het mozaïeken van een betonnen bank. Het gaat hier om een zogenaamde Socialsofa – een initiatief van de Tilburgse cabaretière Karin Bruers – die binnen de Bossche gemeentegrenzen is omgedoopt tot het 'Bossche Benkske'. Ignace Schretlen kreeg het verzoek om hiervoor een ontwerp te maken. 'Maliskamp is wellicht de meest groene wijk van 's-Hertogenbosch. Hier passen geen felle contrasten, maar louter subtiele kleurschakeringen. Wat betreft de groentinten doet de natuur het veel mooier dan ik dat zou kunnen. Daarom koos ik wat

zonder begin en **ZONDER EIND**

informatieborden. Hij heeft zich ook verdiept in het fascinerende verleden van de A59, dat teruggaat tot de periode van Napoleon Bonaparte. Hij hoopt dat daar misschien eveneens aandacht aan kan worden geschonken.

Op korte termijn zal nader worden bepaald welke kandidaat de kleurencirkel mag aanbrengen. Voor de financiering zal een beroep worden gedaan op de Gemeente Den Bosch, waarbij in eerste instantie wordt gedacht aan gelden voor burgerinitiatieven. Wanneer dit lukt kunnen de werkzaamheden later in het voorjaar van start gaan.

betreft de bank voor de kleuren uit de kleurencirkel die grenzen aan onze wijk: van donkerrood, via paars naar ultramarijn blauw. Het mozaïek moet ogen als een foulard die over de bank ligt; de buitenkant en zijkanten worden ultramarijn blauw. De zitting vormt het hart van de bank en krijgt een donkere rozerode tint. Het is alsof de kosmos het hart van de aarde omsluit.' ■

Info

www.ignaceschretlen.nl

Voor de twee gedichten die Schretlen schreef over de Bernadettekerk en het Wiel van Armando zie hierna, Brabant Literair p. 67.

TWEE GEDICHTEN

IGNACE SCHRETLEN

Epitaaf voor de kerk van Maliskamp

Uitgeteld als een afgematte waakhond
neergeploft en diep in slaap verzonken:

slaap droom zaliger van de maagd Maria
die maakt dat maanlicht zoeter smaakt

slaap geest van geitenhoedster Bernadette
in je bakstenen bed achter ingeslagen ramen

slaap verbrande tongen, laatste hete adem
alleen een uil waakt nu nog in deze kille nacht

slaap cipier van godvrezende zielen in de
schamele resten van je dichtgetimmerd huis

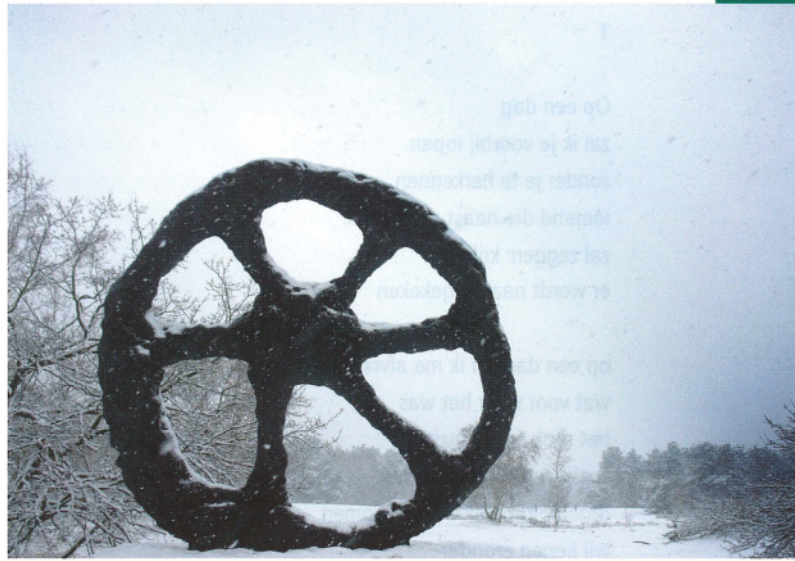
slaap en maal nog eenmaal alle rijke dagen
van hen, áchter jou, nu rustend in hun graf

slaap stilgezette wijzers, stukgeslagen klok
slaap, klein dorp, dat nu nooit meer ontwaakt.

info

Het Wiel van Armando verscheen eerder in de bundel *Een onvermoede bocht* (2007) met een selectie uit de poëzie en aforismen van Ignace Schretlen.

Op de gelijknamige CD (2009) van de producer en componist Maarten van der Vleuten staat een compositie die is geënt op dit gedicht waarbij de auteur het gedicht ook voordraagt. De compositie kan ook worden gedownload van iTunes.

Het Wiel van Armando

Verstokt wiel, draai terug die tijd
grijp de handen van jouw maker
zoek beelden in zijn herinnering

breng zijn oorlog tot bedaren
rust in het opgeschrikte land
wek de doden, laat hen leven

keer dan pas knarsetandend
terug op je plek, hoog op beton
met rondom zand om te vergeten.